

SÖNDAGEN 4 februari

KYNDELSMÄSSODAGEN, HERRENS FRAMBÄRANDE I TEMPLET, fest

Denna kalla vintersöndag firas KYNDELSMÄSSODAGEN – den motsvarar *den glädjerika rosenkransens* fjärde mysterium. I kyrkan håller vi tända ljus i händerna (”kyndel” = ljus). Vi firar att Gud uppfyllde Gamla testamentets sekellånga längtan och äntligen kom till sitt hus, templet i Jerusalem. Profeten Malaki hade förutsagt: *Plötsligt ska han komma till sitt tempel, den härskare som ni ber om ... men vem kan uthärda dagen då han kommer?* (Mal 3:1-2). Uthärda? Guds Son vill inte skrämma oss, han bärs fram som en fyrtio dagar gammal, hjälplös baby i Marias famn – Guds Son vill *i allt bli lik sina bröder* (Hebr 2:17). Överraskande? Ja, om man glömmer *det gudomliga barnet*, vars ankomst den store profeten Jesaja hade talat om (t.ex. Jes 9:2-7).

Symeon och Hanna, de två åldringarna, Gamla testamentets fromma, känner i dagens evangelium igen Messias som bärs fram av de två unga, Maria och Josef, Nya testamentets fromma (Luk 2:22-40). Inga andra än dessa två, *ständigt bedjande* troende, fick av Anden veta att Messias hade kommit. Symeon tar Jesus i sina armar och kallar honom för *ett ljus med uppenbarelse åt hedningarna* – ord som pekar framåt mot det kristna *missionsuppdraget* (Matt 28:18-20). Det välsignade ljuset du får i mässan denna dag ska du inte lägga tillbaka i korgen utan ta med dig hem. Även du är missionär för *det sanna ljuset som ger alla människor ljus* (Joh 1:9), för honom som sa: *Den som följer mig skall inte vandra i mörkret utan ha livets ljus* (Joh 8:12). I vinterns bitterkalla dagar kan du som Jesus vara ljus och värme för andra!

Läsningar på denna dag: Mal 3:1-4; Heb 2:14-18 och Luk 2:22-40 eller Luk 2:22-32
--

MÅNDAGEN I FEMTE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 8:1-7, 9-13** (*De bar in Herrens förbundsark till det allraheligaste*)

Sann vishet är att dyrka Gud. Salomo lät bära arken in i templet. I *den fanns ingenting annat än de två stentavlorna* (v. 9). Vi katoliker bär under Kristi kropps och blods högtid **Guds Son** in i kyrkan. Vad Salomo längtade efter bär vi in där, i vår egen mitt!

Evangelium: **Mark 6:53-56** (*Alla som rörde vid honom blev botade*)

Markusevangeliets Jesus är en handlingens man. Den enorma tillströmningen av patienter kan bara förklaras på ett sätt: Jesus lyckades bättre än någon annan läkare, människor *en masse* blev friska – ”alla” säger Markus i v. 56. Skarorna *trodde* på Jesus. Ännu begrep de bara litet, men de hade *tillit*, i motsats till folket i Nasaret som vi läste om i onsdags. Att bara få röra vid de tofsar som Jesus som from jude bar på sin mantel (jfr budet i 4 Mos 15:38; 5 Mos 22:12) var nog! Det är *tilliten till nådens närvaro* vi ser, precis som när Petrus skugga föll på de sjuka eller när dukar och plagg som hade berört Paulus lades på dem (Apg 5:15; 19:11-12). Guds nåd känner inga gränser, den hittar alltid nya vägar!

Medvetenheten om särskilda *helgade föremål* (reliker och platser av nåd, som Elishas grav och benknotor i 2 Kung 13:21) är biblisk och lever naturligt vidare i katolska kristnas vördnad för helgonens kvarlevor.

Gud är Skaparen – därför behöver vi inte frukta något ”öde” som skulle ”styra” världens gång. Gud kan ingripa i vårt elände – det gör Jesus här kraftfullt. Markus har berättat om brödundret i öknen (Mark 6:30-44) där Jesus på eget initiativ, utan att invänta människors bön eller en trosbekännelse, upprepade mannaundret från ökenvandringen (2 Mos kap. 16). Utan några villkor mättade han folkmassan. Nu botar han – igen villkorslöst – allt och alla. Det är fritt fram för goda och onda, rättfärdiga och onda (Matt 5:45). Ingen behöver tänka på om maten kostar något, om vissa ska ha företräde och andra visas bort eller om läkaren ska ha ett arvode. Vilken gränslös nåd! Hur kan vi fortfarande tvivla på att Gud älskar oss? Hur kan vi tillåta tanken att Gud har glömt oss, inte ser oss eller inte vill eller kan rädda oss?

Se, jag står vid dörren och bultar... (Upp 3:20)
--

TISDAGEN I FEMTE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 8:22-23, 27-30** (*Hör på den åkallan som ditt folk Israel uppsänder*)

Domkyrkan är i varje stift en särskild plats av nåd (jfr patriarken Jakobs ord: *Herren är på denna plats, och jag visste det inte!*, 1 Mos 28:16). *Kan verkligen Gud bo på jorden?* undrar Salomo (v.27). Ja, bland alla som tillber *i ande och sanning* (Joh 4:23).

Evangelium: **Mark 7:1-13** (*Ni vänder er från Guds bud för att hålla fast vid människornas regler*)

Det är intressant att fariseiska partiet förväntar att Jesus genomdriver just deras regler i sin flock. Jesus stod kanske inte så långt ifrån dem som vi brukar tro! Deras vision om ett prästerligt folk (2 Mos 19:6; jfr 1 Pet 2:9) fick dem att utvidga Gamla testamentets renhetsregler för präster till att gälla varje troendes vardag och så stärka *den rituella renheten* hos alla, villkoret för gemenskap med Gud. Galileerna på Jesu tid var okända för att ta det lätt med renhetsreglerna (det var alltså inte bara typiskt för Jesu sällskap). I vårt samhälle känner vi till muslimernas sed att tvätta sig innan varje bön och romernas noggranna regler för tvätt av kläder. Det finns mycket gott att säga om det – renlighet förebygger smittsamma sjukdomar. Jesus kunde omöjligt ha något emot sådant. Vad han vill ha fram är: för Gud är *den inre inställningen*, motivet bakom det man gör, det viktigaste. Kritiken här mot Jesus är skarp, men hans svar – där han beskriver kritikerna utifrån orden i Jes 29:13 – är lika skarpt. Han visar hur de fariseiska extrareglerna kunde skymma blicken för *meningen* med Guds bud:

Den enda äldreomsorgen som fanns på den tiden var den som man enligt fjärde Guds bud hade rätt till från sina barns sida (2 Mos 20:12; Syr 3:12-16). Att upphäva denna förpliktelse under sken av att hedra Gud genom en gåva till templet är oetiskt – som om samhället i dag skulle ta de äldres folkpension och ge den till kyrkan. Vi inser lätt vad det kunde leda till: ”Gör som jag säger, farfar, annars stödjer jag templet i stället, så får du klara dig själv”. Nej, hellre orena händer än ett orent *hjärta* som tänker så!

Du skall resa dig upp för ett grått huvud och hedra den gamle (3 Mos 19:32).
--

ONSDAGEN I FEMTE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 10:1-10** (*Drottningen av Saba såg all Salomos vishet*)

Ska vi drömma om jordisk vishet och rikedomar? Nej. Se upp: även tempeloffren ingår nu i den *kungliga* strålgansen (v. 5). Salomo leder inte samtalen in på Gud! Gläds hellre åt *liljorna* med Jesus som är *förmer än Salomo* (Matt 6:29; 12:42)

Evangelium: **Mark 7:14-23** (*Det som kommer ut ur människan, det gör henne oren*)

Vi får här Jesu utvidgade kommentar till dispyten vi läste om igår. Det är lätt att förstå vad Jesus menar och ganska underligt att se vilket besvär han har att få sina lärjungar att fatta poängen: regler för handtvätt och regler för mat handlar om människans utsida. Smuts stannar på utsidan och maten egentligen också, den går från munnen genom magen till toaletten. Det är *hjärtats omvändelse*

som är viktigast vill Jesus säga. Problemet är att fariseerna nog inte skulle förneka den poängen – men de såg det inre och det yttre som en enhet som inte fick skiljas åt. Deras projekt – att växla ner religionens bud och göra dem hanterbara för alla – riskerade dock att skapa fromma fasader utan inre djup. Så missade de budens *existentiella allvar*. De kom att styras av oro för hur de tog sig ut i andras ögon. Det religiösa livet blev en ständig strävan att visa sig som någon annan än den man är. Man älskar Gud så att säga av hela sitt *yttre* men inte – som Gud vill – av *hela sitt hjärta* (5 Mos 6:4 f).

Det som skiljer Jesus från hans motståndare är inte Guds bud utan *människosynen*. Fariseerna underskattar hjärtats moraliska ruttenhet. Det går inte att med dressyr skaffa fram ett folk som behagar Gud. Man bekämpar inte mögel genom att måla om huset. Syndafallet har skadat människan i botten, hon behöver en ny ande, Guds Ande, för att återställas. Jesus är helt i linje med de gammaltestamentliga profeternas kritik av den formalistiska, ytliga religionen (jfr Am 5:21-24; Jes kap. 58). Han tror på de löften om *ett nytt hjärta* och *en ny ande* som Gud gav genom dem (jfr Hes 36:26; Jer 31:31f). Jesu kritiker kände inte igen sig i Jesu syn. Det var inte den sortens religion de ville ha.

Ständigt har jag räckt ut händerna mot ett treskande folk (Jes 65:2).

TORSDAGEN I FEMTE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 11:4-13** (*Jag skall rycka riket ifrån dig och ge det åt din tjänare*)

Välstånd och avfall från tron går hand i hand (det kan vi se på närmare håll!) eftersom människan *alltifrån ungdomen har ett ont uppsåt* (1 Mos 8:21). Så reducerades Salomo – den visaste av alla människor (1 Kung 3:12) – till dåre.

Evangelium: **Mark 7:24-30** (*Hundarna under bordet äter smulorna som barnen lämnar kvar*)

Jesus, läraren över alla lärare, ändrar uppfattning, blir elev. Han låter sig undervisas, ja, övertygas och detta av en kvinna som är hedning, från en kultur som tillber Israels gamle avgud Baal. Hon tränger sig på bäst som han tänker vila upp sig – hon är möjligtvis en överklasskvinna som är van att få vad hon vill ha. Jesus kallar henne för en hund. Det var ett nedsättande uttryck som judar gärna använde om hedningar. Hundar associerades med orenhet, skamlöshet och aggressivitet – judarna såg med avsky på denna kvinnas land där t.o.m. officiell tempelprostitution förekom.

Jesus är Guds gåva till Israels barn. I avsnitten innan detta läste vi hur judiska människomassor tog emot bröd och hälsa som Jesus gav dem. Vissa av dem fick höra hans hårda dom av folket som bara ärar Gud med läpparna (Mark 7:6). Denna kvinna ärar Jesus med läpparna – men på ett annat, positivt sätt: hennes kloka svar vittnar om den djupaste ödmjukhet. Hon accepterar att Jesus har all rätt att avvisa henne, men hon står på sig genom att vända bilden till en tillitsfull bön där hon beskriver sig själv och sin dotter som hungriga valpar. Då är Jesus besegrad. Han som i Bergspredikan lärde att man inte ska kasta det heliga åt ”hundarna” (Matt 7:6) gör det nu: hedningen som kommit till tro får samma gåva som gudsfolkets egna barn. Sådana hundar var även vi, en gång hednafolk i djupaste andliga mörker, nu *världens ljus* (Matt 5:14), upplysta av honom *som ger alla människor ljus* (Joh 1:9). Observera att *kvinnor som vågar stå på sig* alltid har goda chanser att bönhöras – de är ganska många i Nya testamentet (se t.ex. Mark 5:25f; Luk 7:36f; 18:1f – eller Maria själv i Joh 2:5).

Bättre en levande hund än ett dött lejon (Pred 9:4).
--

FREDAGEN I FEMTE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 11:29-32, 12:19** (*Israel har varit skilt från Davids hus*)

Salomos diktatoriske efterföljare Rehabeam förlorade de tio nordliga stammarnas förtroende. De såg sig om efter en egen kung, och det blev byggarbetaren Jerobeam som profeten Achija här utnämner i god tro. Nu splittras Davids rike i två delar: den nordliga delen (”Israel”) och den sydliga kring Jerusalem (”Juda”). Såret helas aldrig.

Evangelium: **Mark 7:31-37** (*De döva får han att höra och de stumma att tala*)

Markus vandringsrutt i v. 31 stämmer dåligt med geografien. Sidon ligger norr om Tyrus, Galileiska sjön ligger söder därom, och sjön ligger inte i Dekapolisområdet utan vid randen av det. Markus är ivrig efter att få fram sina poänger och spiller inte tid på att dubbelkolla, som i Mark 1:2 där han citerar Malaki men tror det är Jesaja.

Jesus arbetar som en vanlig läkare i sin tid: tar patienten avsides (läkare höll sin ”teknik” hemlig) och använder sitt eget spott (det sågs som läkemedel). Ovanligt med Jesus var att han botade gratis och hade sensationella framgångar. Ordet ”Effata!” som Markus bevarar i sin arameiska originalform står här i mitten av hela hans bok. Han vill visa denna händelses andliga betydelse. Läsaren ska besinna sin egen dövhet och stumhet inför Gud och ta emot *hjärtats läkare*. Att

komma till tro innebär att inse sin förlamning, sitt behov av att återställas till en andligare tal- och hörförmåga för kunna förnimma Guds tilltal och besvara det. Vi ser att vittnena prisar Jesus som mirakelman – men har de tagit till sig hans lära? Nej. Därför vill Jesus inte att nyheten sprids (v. 36). Han är primärt lärare, sekundärt läkare. I dopritualet vidrör vi i dag kandidatens öron och mun med orden: *Effata! Öppna dig! Herren Jesus lät de döva höra och de stumma tala. Må han låta dig höra hans ord och med din mun bekänna tron.* Vi alla behöver ständigt blåsa liv i dopets nåd. Se på oss: vi läser sällan Bibeln och talar med Gud. Timmar och dagar går utan lovsång, utan tack och pris. En dimma av icke-kommunikation med Gud ligger hämmande över jorden. Genom Jesus klarnar himlen, läppar och tunga löses, man brister ut i lovsång.

Förslag till fredagsoffer: läsa ett avsnitt i Bibeln som jag inte brukar läsa, under bön.

LÖRDAGEN I FEMTE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 12:26-32; 13:33-34** (*Jerobeam lät göra två kalvar av guld*)

Jerobeam upprepar folkets värsta synd i öknen (2 Mos kap. 32). För att säkra sin stat måste han göra sin befolkning främmande för deras bröder och systrar i sydriket Juda. Här underordnas religionen statens intressen, som vi har sett många exempel på också i kristendomens historia. V. 34: författaren till boken sitter med facit i hand: Jerobeams släkt utrotades redan i nästa generation. Nordriket Israel satte kurs mot undergången. Den kom tvåhundra år senare. Vart leder *vårt* samhälles avkristning?

Evangelium: **Mark 8:1-10** (*Alla åt och blev mätta*)

Det här låter nästan som i Mark 6:35-44. Istället för fem bröd och tolv korgar har vi här sju bröd, och det blir sju korgar kvar. Varför denna variant? Bibelteologerna gissar: Markus ville nog säga att kyrkans eukaristiska gemenskap både är för judar (siffran tolv är det gamla Gudsfolket med tolv stammar) och för hednafolk (siffran sju står ofta – ibland som 70 – för hednafolken, jfr de sju diakonerna i Apg 6:1-6). Eller är berättelsen helt enkelt en dubblett (Lukas och Johannes har bara ett brödunder)? Men Jesus själv omtalar det här som två olika tillfällen (Mark 8:18-20). Och varför stanna där: det kan ha funnits tre, fyra eller många tillfällen där Jesus anordnade mirakulösa folkkök, i större eller mindre grupper. Vår tids rationalism dömer ut hela idén men vi katoliker vill inte sätta upp gränser för vad Gud, alltings skapare, ska kunna göra. Jesus kan ha upprepat stjärnstunder likt mannaundret i öknen (2

Mos kap. 16). Andra gånger såg man kanske *kollektiva omvändelsescener* där alla tog fram vad de hade, bröd, fiskar, oliver, grönsaker, och delade med varandra – ett icke mindre under i en värld av bitter fattigdom!

”Ingen form av fromhet hos de troende gläder Herren mer än den som ägnas de fattiga. Där han finner barmhärtig omsorg, där ser han bilden av sin egen kärlek. Ingen skall frukta brist på medel, eftersom välviljan i sig själv är en stor förmögenhet, och frikostigheten kan aldrig sakna medel, där Kristus är den som både mottar och skänker födan. I varje sådan handling märker man den hand som bryter brödet och får det att räcka genom att dela ut det till många”
(Leo den store, läsningsgudstjänsten på tisdag i fjärde fasteveckan).